

о Купецького Зібрання

ті М. САДОВСЬКОГО.

Левицько-
кого

**Крути та
чуй** на 5 дій. Роль Нечерні
гратиме Ф. Левицький.
на 3 д. (по Кухаренку) муз. М. Лисенка
Роль Каюта гратиме М. Садовський
Коміс. жарт на 1 д.
Миколаїв.

до 2 днів і від 6 до 10/4, год. веч.
до початку. Початок у 8¹/₂, година вечора
Відповідальний режисер М. Садовський.

для всіх ШКІЛ

ні з книжкою

РЕПОВОГО.

на 4. Телеф. 23-24

чинників даром.

5-400-1

переплачувати Раду і купувати окремими №
можна у кіоскові Медведовського.

нічого певного не зміг написати. Ще
давно прем'єр звернувся до інших
міністри, прохоча їх сповісти, в
їхніх проектах вони думали висту-
пiti в четвертій Думі, але відповіді
на своє прохання прем'єр і досі не
дістал.

А разом з тим урядові кандидати
виставляються, хоч і не офіційно.
Цими днями в газетах було наве-
дено такий факт. Деякі губернатори
звернулись до міністерства в пораду
не наполягати в домаганнями про не-
гайний вибір недомік, щоб притяг-
ти симпатії селян до уряду; міністер-
ство вібіто призначило слушання це-
поряду і вважало місцеві адміністра-
ції не наполягати на недоміків у
передвиборчий час. Виходить, що
уряд справді хотів, щоб на виборах
пройшли прихильні до його канди-
дата й щоб у четвертій Думі біль-
шість була у його стороні.

Але як саме урядова програма?
На це нема відповіді, бо уряд
своєї виборчої „платформи“ на публі-
ку, а урядові кандидати загалом ві-
дких турбот з програмами її платфор-
мами собі не завдають.

Герой моменту.

Давлю я на тебе і ду-
мав: де ти такий уязві,
„Хазлін“ Гобілевича.

Кожного разу, коли здумаю про Суворина, агадуються мені не питання. Де справді вівся на ідеалістичному полі російського письменства такий називаччайно „реалістичний“ злак, як Суворин? Як на пісному році журналісти російської від-
звітності зробили собі не тільки слави, популярності й дійсного впливу, а і
маєтків? Звідки на цього маунчіца долі сагалося, як у рогу достatkів, усе те, чого треба для по-
казного усіху в житті: для того, щоб ева кріпака, народний учитель—
номер мільйонером, вільновозов людиною, до голося якої прислухалися з
вервечкою власті?

На питання—“де ти такий уязві-
ся?”—герой з комедії Тобілевича від-
повідає дуже коротенько: „хазлін викохали“. Ця відповідь немов ули-
лу до Суворина: його дійсно теж „хазлін викохали“,—принаймні той Суворин, що став типом, героям сво-
го часу, великою мірою справді був
вихованцем тих „хазлін“, що стояли
на аван-специї російського життя й
досі. З того часу, як Суворин знай-
шив свого „хазлін“ і, занекавши
„помилки молодих літ“, віддався ю-
мі усвіс до останньої волосинки на
голові, став до його на службу—з
того тільки часу він і став справж-
нім Суворином: там, мовляв, „тала-
новитим журналістом, що розмінявся на і'ятаки „за-для лакомства не-
щасного“; хамелеоном, що буває а
червоним і чорним і всім дуже дого-

жає, запитуючи: „чого изволите?“ флюгером, що залишки повертається на всякий вітер в гори; Скалозубом і Мончаліном в один особі; „Лисом-Микитом“, що з усікою юди сухим вийде і свого добуде**). Бюрократія, в якій знайшов собі хазяїна Суворин, справді таки „викохала“ цього найкращого собі прислужника, що перший і едінний може і не зра-
дити до самого сну, і від неї дослі-
такої ласки, за яку лідієве міг почу-
вати відчіність одеслужчика не з ости-
раху тільки, а і в цирого серця. „Хазлін викохали“—це перша осно-
ва до народження такого Суворина, як типу.

Але це ідея першої основи, певна різ, було б занадто мало: треба було й другої, що корінілася в самій вдачі Суворина, як людини. І його вдачі така основа знайшлася, в душі забре-
шила голосно струна, що овалася теплом на хазліївську насу. Це була, знов вимірюча характеристику в ко-
медії Тобілевича, „промітний чоловік“, що і риби наловить, і ніг не замочить, що на свою користь особли-
во зуміє повернути всі хитання свого хазліїв, кожез його інезваний сту-
піш, навіть усміхні його помилку. Служить Суворин служив, служив широ-
ко, од усого серця, але не безоглядно. Маючи добрий інх, він на-
перед угадував, де небезпека—не для хазліїв, ні—для себе самого, і та-
ді він міг навіть показувати зуби своєму хазліїв. Здавалось, що він веде за собою бюрократію, що вона прислухається до його голосу. Але таєлька здавалось: Суворин просто на-
гравав, як добрий виртуоз, на цю хо-
логолії людей „нашого круга“, підка-
зував Ім те, що вже побоюється у по-
віті, як можливість. І це вміння
прихильнятися, спостерегти те, що тіль-
ка-но зарождалося, і відродити після
новий курс—ніколи не одурнило Суворина. Під його управою падали
підклюві люді (напр. діачі „Священ-
ної Дружини“ на початку 80-х роців),
але падали тільки тоді, коли самі
підглибали до краю: Суворин просто
вмів розглянути порожнє дупло в
міцному, буд же жалю кидавася, стовбур і зни-
чайно дуже легко валив його на прах.
З газет Суворина вперше залунало
її крилате гласо: „Росії треба не ре-
форма, а реформи“—і знов же не че-
рез те, щоб він був прихильником
її реформ, він просто побачив, що цікавими латочками не зашладити
на той час страшних рая у власній позиції. І коли сподівала „реформа“
об'єднувалася проти себе від теми сили
її сама західилася, коли реакція знов
зроблялась силою—той самий Сувори-
н був першим, що почав топтати ІІ і усюю енергію тищового при-
слугника. На „реформи“ він свое
вже вів і більш вона йому була не потрібна. Промітний чоловік: риба:
на мазюзів, ніг не замочивши...

Таким скріпні і юроди був цей без-
перечно талановитий журналіст, що
почав з співробітництва в радикаль-
них часописах, а скінчав... скінчав
„Новим Временем“,—після апофеозом
огідного міщанства, золотої середи-
ни, дрібного опоруництва та при-
служництва, схильності перед низькими
інстинктами міщанського громад-
ництва. В історії російської журна-
лістики не було, іздеться, скідливі-
шої фігури, які Суворин з його ста-
рінням: вон з його отвертим хи-
жащтвом не таєш страшний, ніж ліс
з м'ягкими рухами та в'юкою наутро.
Більш 40 років, денні у день, день
у день без упану, величезні аркуші „Нового Временя“ несли
у громадництво, сяяли кукіль, занечицькали поле громадської думки,
—а це ж дурно не мінав і довго ще
доведевшися виполювати ті бур'яни, що
сіна тямуща, досвідчена рука. Ка-
жуть, що Суворин був особисто ви-
браний за своєї „Нової Времена“, що його

статті—чистіше за те, що поруч й
друкувалися. Це безперечна правда,
але характерно вже те, що ватажок
„новоревенів“ мирився з усікою
нечистою на сторінках своєї газети.
Це тільки показує, як умів цей про-
мітний чоловік притягуватися до
всего, що йшло йому на користь,
як він свідомо праніжував себе і
свій хист перед „Його величністю“—
всеросійським міщанством та найви-
разнішим втіленням того міщанства
бюрократією. І для Суворина краще
було б, як би він був гірший за свою
газету: може, хоч несвідомо, від тоді
в мене лихія накої, ніж дивлячись
зверху на своїх товаришів та керую-
чи имі своєю розумовою головою.

Тепер, по смерті Суворина, серед
реакційних пам'ятництв почався
тенденція постриги його у великих
людів, поставити поруч мало не само-
го Толстого. Психологично це можна
розуміти: високочи на верх Суворина,
якого духові діти сама себе ви-
носять.

Але й по-за цим єсть таки й тро-
хи правди в цих пам'ятниках чорного
пресу, хоч та правду треба з іншого
боку брати. Це й спадрі був великий
чоловік—на малі діти та гідоги
справи, великий у крутості, хаме-
леонів, возвеличені міщанства та
прислугництва. І цікого давного не-
ма, коли всеросійське міщанство б'є
поклонами перед своїм привідецем, як-
не буде і в тому, коли воно заходить
ся ще й пам'ятники йому становити.
Всякі час мав свої герої,—і дій-
сними героями нашого промітного часу
тільки й може бути такий промітний
чоловік, що і риби наловить, і ніг не
замочить.

Але він таки занадто вже І на-
ловився і не далеко зайде в буду-
ччину з такою великою вагою своїми
„не замоченими“ ногами. Це герой
одного тільки моменту,—хочемо ду-
мати, вже скінчевого в нашій історії
моменту, і популярність його тільки
до вчора, коли зайде сонце всіх „ли-
куючих“, прадко болтаючих... А що й
такий день до вечора наближає-
ться—пе безперечно, як і те, що за
нового дня не буде ходу таким про-
мітним людям, як Суворин...

Sergii Efremov.

Київська виставка 1913 р. і українська справа *).

IV.

У попередніх статтях ми встанови-
вали, що коли українство хотів взяти
участь у київській виставці—всого по-
винно напружити все свою енергію
її самодіяльність, на яку воно вда-
нє, бо від іншого іншого, а тим мен-
ше від офіційних керманичів ви-
ставки, воно не може сподіватися со-
бі допомоги. Зостається тільки розви-
вати тепер ще два питання, одне
принципіальне, а друге практичне: чи
варто взагалі українству брати
участь у цій виставці, а коли варто
в якім напрямі повинні
прострувати енергії її самодіяльність
українства.

На перше питання, як нам зда-
ється, двох відповідей не може бути.
Треба наявіть давитися на участь на-
шу в виставці, як на одні з наших
національних об'єктів. Насамперед,
ми повинні скористуватися з цеї на-
годи, щоб на нейтральній грунті за-
мініструвати перед широким світом
як самий факт нашого національного
істуування, так і ті наші здобутки
хоч б'є тільки на полі культурним, як-
их ми досліджаємо за останні роки.
Треба призначити, що пізнання сучас-
ного українства серед чужих народів,
навіть серед російського громад-
ництва, що далеко не пішло. Отож ви-
ставка й може послужити тіо спо-
відомлення, на якій начин (аглаадно) буде
представлене сучасне українство.
Як кожен сам легко арозуміє, для

* На ювілей Лиса-Микити. „Рада“, 1909, 49.

**) Дн. ч. 170, 176 i 181 „Рада“.